

Delavska **Pravica**

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek pop. v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. — Ne frankirana pisma se ne sprejemajo || Posamezna številka Din 1.—, ~ Cena: za 1 mesec Din 4.—, za četrt leta Din 10.—, za pol leta Din 20.—; za inozemstvo Din 7.— (mesečno) — Oglasi: po dogovoru || Oglasi, reklamacije in naročnina na upravo Delavska zbornica, Miklošičeva cesta 22, L. nad. Telefon 2265. — Štev. čekovnega računa 14.900

NJ. VEL. KRALJ MRTEV

Kralj Aleksander je na jugoslovanskem rušilecu »Dubrovniku« prispel dne 9. oktobra v marseillsko pristanišče ob 4 popoldne. Na krov »Dubrovnika« je takoj prišel francoski zunanji minister Barthou, ki je v imenu predsednika francoske republike Lebruna pozdravil Nj. Vel. kralja. Nato se je Nj. Vel. kralj podal na francosko admiralsko ladjo, na kateri se je nahajal francoski mornariški minister Pietri. Medtem sta prispela na francosko generalsko ladjo tudi jugoslovanski zunanji minister Jevtić in minister dvora Antić.

Po medsebojnih pozdravih so se visoki gostje odpeljali na kopno, kjer so jih čakali na okrašenem pomolu ostali zastopniki oblasti. Nj. Vel. kralj se je sijajno razpoloženo z vsemi pozdravil. Ogromne množice francoskega naroda, ki so bile zbrane v luki, so navdušeno pozdravljale velikega zaveznika in prijatelja Francije.

Takoj nato so visoki gostje sedli v avtomobile in se odpeljali proti prefekturi, kjer bi moral biti serviran lunch kraljevskemu gostu. Med viharnimi ovacijami, katerim je Nj. Vel. kralj smeje in radostno odzdravljaval, so avtomobili drčali proti središču mesta. V avtomobilu ob Nj. Vel. kralju je sedel francoski zunanji minister Barthou, spredaj pred Nj. Vel. kraljem pa general Georges kot zastopnik francoskega generalissima generala Weyganda. Ko so avtomobili prispeli na trg pred marseillsko borzo in zavili na voglu v ulico kralja

Alberta, je iz množice skočil atentator, se zagnal na pločnik kraljevskega avtomobila in z bliskovito naglico oddal na Nj. Vel. 6 do 8 streliv. Za njim je sicer takoj skočil policijski komisar na konju in ga udaril s sabljo, da je padel po tleh, vendar so strašne smrtonosne krogle opravile svoje žalostno delo. Nj. Vel. kralja so zadele tri krogle, in sicer ena v trebušno votlino, druga pa v bližino srca. Ostale krogle so zadele francoskega zunanjega ministra Barthouja v levo ramo in tudi težko ranile generala Georgesga.

Atentator je še na tleh ležeč streljal in pri tem ranil dva stražnika in neko žensko. Nato je hotel streljati na samega sebe, vendar pa je policija to preprečila.

Medtem so avtomobili naglo odbrzeli v prefekturo, množice pred borzo pa se je polastila silna zmeda, ki je trajala dve do tri minute. Razjarjena masa je hotela linčati zločinskega atentatorja in ga je policija komaj ubranila pred srdom ljudske sodbe.

Atentator se zove Peter Kelemen, rojen dne 9. novembra 1899 v Zagrebu in je po poklicu trgovec. Kelemen je zapustil Zagreb 30. maja t. l. ter je prišel 28. septembra v Francijo.

Ko je avtomobil z Nj. Vel. kraljem prispel na prefekturo, so zdravniki takoj nudili prvo pomoč težko ranjenemu vladarju, vendar je Nj. Vel. kralj ob 17.15 izdihnil.

Jugoslovanskemu narodu!

Naš veliki kralj Aleksander I. je padel 9. oktobra ob 4 popoldne v Marseilli kot žrtev podlega atentata.

S svojo krvjo je kralj mučeniško zapečatil delo in mir, radi katerega se je napotil v zavezniško Francijo.

Na prestol kraljevine Jugoslavije je po čl. 56. ustave stopil njegov prvorojeni sin Nj. Vel. kralj Peter II.

Kraljevska vlada, vojska in mornarica so položili prisego zvestobe Nj. Vel. kralju Petru II.

Vlada kraljevine Jugoslavije, ki vrši začasno na osnovi člena 45. ustave kraljevsko oblast, je sklicala narodno predstavništvo k skupnemu zasedanju na dan 11. oktobra, da položi prisego v zmislu člena 59. in člena 42. ustave.

S svojimi zadnjimi besedami, ki jih je blagopokojni kralj umirajoč jedva izgovoril, je v svojem neizmernem rodoljubju zapustil našemu narodu tole sporočilo:

»Čuvajte Jugoslavijo!«

Kraljevska vlada poziva ves jugoslovanski narod, da to sveto zapoved zvesto in spoštljivo izpolni.

V Beogradu, dne 9. oktobra 1934.

Predsednik ministrskega sveta M. T. Uzunović, s. r.; kmetijski minister in zastopnik zunanjega ministra dr. Dragutin Kojić, s. r.; prosvetni minister dr. Ilija Šumenković, s. r.; pravosodni minister Božidar Maksimović, s. r.; minister za telesno vzgojo naroda dr. Grga Andjelinović, s. r.; minister za trgovino in industrijo Juraj Demetrović, s. r.; finančni minister dr. M. Djordjević, s. r.; minister za gradnje dr. Stjepan Skulj, s. r.; notranji minister Živojin Lazić, s. r.; minister za socialno politiko in narodno zdravje dr. Fr. Novak, s. r.; minister vojske in mornarice armijski general M. Milovanović, s. r.; minister za gozdove in rudnike dr. Ulmanski, s. r.; prometni minister Ognjen Kuzmanović, s. r.

Jože Gostinčar:

Delavska svoboda

8. oktobra smo obhajali pomenovo obletnico Krekove smrti. V ta spomin prinašamo njegov članek iz l. 1895, ki je še danes aktualen.

Liberalizem ima za vsako krivico in laž celo vrsto izgovorov. Posebno delavstvu zna tako sladko govoriti na srce, da bi se mu samih lepih besedi moralo rajsko goditi. Delavec je svoboden, tako pravi liberalizem; on gre, kamor mu drago, sprejme delo, katero sam hoče in je zopet pusti, kadar ga je volja. Ako mu ni všeč delo ali plača, gre drugam in si pomaga. Delavec ima ravno tako svobodo, kakor delodajavec; samo da delodajavec išče delavcev in si jih svobodno izbira, delavec pa ponuja svoje moči in jih svobodno izroči delodajavcu, ki mu je všeč. Tako govori liberalizem in pravi, da se vse gospodarsko življenje »lepo« razvija po načelu ponude in iskanja dela. Delodajavec pa potemtakem ne more stiskati delavca, ker mu sicer uide z dela; delavec pa ne more preveč zahtevati od delodajavca, ker ga sicer odslovi.

Na papirju se to res mikavno bere; toda v življenju je grozovito drugače. Tista hvalljena »svoboda« koristi samo bogatino, kapitalistu in pospešuje propad nižjih stanov. Najpreje je že v tem strahovita krivica, ker ta svoboda postavi ljudi nejednakih moči drugega proti drugemu. Če se bosta bila medved in človek, bo vedno človek zmagal; ravno tako bo vedno premagan mož brez orožja v boju z dobro oboroženim našprotnikom. V gospodarskem boju je tisti vedno spodaj, ki ima manj gospodarskih pripomočkov, to je premoženja.

Že sam na sebi je ta gospodarski boj grd. Po liberalizmovih načelih nima posameznik do svojega bližnjega nobene dolžnosti; o kaki usmiljenosti ali ljubezni ni nobene besede. Vsak naj dela sam zase in naj skrbi, da svojo svobodo, kolikor je mogoče, v svojo korist obrne. Vse druge ljudi, s katerimi pride v dotiko, naj rabi samo za sredstvo. Kolikor mu pomagajo k večjemu dobičku, toliko so zanj vredni. Sami na sebi nimajo nobene vrednosti, nobenega pomena. Zato naj se zanje le toliko briga, kolikor jih more izrabiti.

To naravnost peklenko načelo sedaj kraljuje. Ljudje so pozabili, da so vsi od Boga ustvarjeni, da imajo vsi ravno tisti namen in ravno tiste pripomočke v dosego svojega namena, katere jim je zaslužil božji odrešnik. Ni jim mar, da so bratje med seboj in da so dolžni drug drugega ljubiti in podpirati. Delodajavec se ne čuti kar nič zavezanega do svojega delavca; če mu po pogodbi plača njegovo delavsko moč, je po svojih mislih storil popolnoma dovolj. Tega pa ne pomisli, da delavec ne prinese v službo samo svojega telesa, marveč tudi svojo dušo, da delavec ni stroj, marveč živo umno bitje, ki ima svoje dolžnosti in iz njih izvirajoče svete, nedotakljive pravice. Zato pa današnjega delodajavca nič ne skrbi, ali more njegov delavec ali delavka izvrševati svoje dolžnosti, ali ima dovolj počitka, da more biti svoji družini dober oče, ali mati, ali more skrbeti za svojo dušo. To ga nič ne briga. On mu plača, kolikor najmanj more, sicer ga prepusti njegovi »svobodici«.

To je »svoboda«, ki jo je proglasil liberalizem. Za delavca je to svoboda — samo svoboda stradanja, prezebanja, zaniževanja in končnega beraštva na stara leta. »Svoboden« je, toda njega želodec ni s tem zadovoljen; on in njegova družina potrebuje vsak dan hrane, obleke in stanovanja in zato mora biti vesel, da sploh dobi kaj dela. Za vsak boljši košček kruha se jih oglasi na tisoče, ki drug drugega odrivajo. Lakota grozno prevaguje »svobodo«.

Predstoječi članek je napisal dr. Krek v »Glasniku« l. 1895. Članek ni cel, na koncu pokazuje dr. Krek plače delavcev v raznih podjetjih, iz katerih se javno vidi, da delavec ni svoboden, temveč nekrščanski suženj ka-

Lep šhod JSZ v Kranju

Za nedeljo, dne 7. oktobra je Jugoslovanska strokovna zveza za ob 9 dopoldne sklicala članski sestanek svojih skupin v dvorano Ljudskega doma v Kranju. Sestanek je bil zelo dobro obiskan in je uspel na celi črti. — Zastopnik centrale, tov. Peter Lombardo je v stvarnem referatu poudaril velik pomen strunne strokovne organizacije za celokupno delavstvo s posebnim ozirom na pravkar zaključeno mezdno gibanje v tovarni »Ika«. Dokazal je, da je imelo delavstvo v tem težkem boju, v katerem je pogumno vztrajalo nad 3 tedne, troje močnih sovražnikov, Prvega samo v sebi, ker ni dovolj organizirano in na boje z velekaptalizmom pripravljeno, drugega v združenju buržoaziji, ki po »Zvezi industrijev« dikтира taktiko in zadržanje vsakemu posameznemu podjetju v mezdnih bojih, tretjega pa — žal — v delavskih organizacijah samih. Izkazalo se je namreč, da je socialna demokracija, ki je sicer polna besedi o enotni fronti delavstva, v boji delavk tovarne »Ika« dejansko stala na strani podjetnika, ter je skušala z lažmi, intrigami in nepravo kritiko zanesti v vrste stavkujočih delavk malodušnost, hoteč onemogočiti Jugoslovanski strokovni zvezi vsak uspeh da bi na razvalinah krščanske-soc. delavske organizacije ona mogla žeti dobičke.

Beseda k poravnavi spora v tovarni „Ika“

Skoraj tri-tedenska borba delavk v tovarni »IKA« se je v četrtek, dne 4. oktobra zaključila z zadovoljivim uspehom za delavstvo. Podjetje, ki je ves čas vzdrževalo princip, da ne pristane na nikako pogodbeno ureditev delovnih razmer, je končno vendarle spoznalo, da taka ureditev ni samo interes delavstva, marveč prav tako interes podjetja. Na vseh tozadevnih razpravah, ki so se vršile pred in po ustavitvi dela, je zastopstvo delavstva varovalo strogo objektivnost in pokazalo vsestransko pripravljenost za pravilno in pravično rešitev svojih zahtev. Podjetje je priznavalo in tudi osvojilo stavljen predlog, vendar se je trdovratno branilo podpisati kakršnekoli obveznosti napram delavstvu. Ker smatramo, da je ta spor sedaj z obojestranskim podpisom sporazuma poravnani, bi bilo odveč govoriti o poteku te borbe. Kljub temu pa moramo ugotoviti, da glavna krivda za skoraj tri-tedensko stavko leži pri onih, ki so dali svoj podpis na zapisnik razprave dne 4. sept., niso pa tega storili, za kar so se obvezali. »Zveza industrijev«, ki je imela nalog od podjetja, da skupno z Jugoslovansko strokovno zvezo redigira besedilo pogodbe, ni polagala na to dovolj pažnje in je s svojim izražanjem zavlačevala spor na ta način, ki ni bil niti v interesu podjetja samega. To se je jasno pokazalo zlasti na zadnji razpravi, ko je zastopnik zveze industrijev činično odbijal upravičene zahteve delavstva in je le zasluga zastopstva delavstva in oblasti, da se pogajanja niso razbila. Pa tudi inspekcija dela, ki je po zakonu poklicana, da posreduje pri takih sporih, ni pokazala pravega razumevanja in ni zavzela stališča, ki bi ga kot taka morala zavzeti.

pitalizmu. Razmere so se v tem oziru sedaj celo poslabšale. Posebno se pa slabšajo pod pretvezo krize, ki je v veliki meri umetno povzročena. Zeleti bi bilo, da bi se v teh razmerah nekateri gospodje — če jim je kaj za delavsko in kmečko ljudstvo — včasih malo pozabavali tudi s krščanstvom kapitalizma, in ne samo z delavsko organizacijo Jugoslovanske strokovne zveze. Meni se zdi, da je precejšnji del katoličanov tudi med Slovenci, veliko bolj nagnjen k zlatemu teličku, kakor pa h Kristusovemu nauku — ljubezni do bližnjega. So ljudje, ki v pezdriju vidijo brune, v brunih pa niti prahu. Delavstvo pa dobro ve, da si mora in more svojo pravo svobodo in veljavo priboriti samo, po svoji za to ustvarjeni samostojni strokovni organizaciji, brez primesi raznih dvoživk. Borba zna trajati dolgo, toda delavska vztrajnost bo večja, zato pa tudi zmaga sigurna.

Ta namera se ji ni posrečila. Ne sedaj, pa tudi v bodoče se ji ne bo, ker se gorenjsko delavstvo ne bo več lovilo za frazami socialno-demokratskih generalov, marveč bo z njimi v najbližnji bodočnosti obračunalo.

Drugi govornik, član plenuma Delavske zbornice, tov. France Žužek je v daljšem govoru opisal delovanje Delavske zbornice s posebnim ozirom na izid lanskih oktoberskih volitev. Ta govor je bil v Kranju posebno potreben. Zakaj pred tedni se je pripeljala v Kranj kar trojica marksistov iz Ljubljane, ki je hotela oprati plavo-rdečo koalicio v zbornici. Govornik je v svojih izjavah močno podrčtal velik pomen zbornice, ki ga ima za delavstvo, prav tako pa je močno grajal malenkostno politiko te zbornice, ki plahni v kravjih kupčijah. Zahteval je, da dobi v upravnem odboru pretežen vpliv delavstvo in da se gospodarstvo zbornice uredi tako, kot to zahtevajo nujni delavski interesi.

Oba govornika sta bila večkrat prekinjena z burnim aplavzom, kar je dokaz, da je delavstvo sito ribarjenja v kalnem, da hoče jasnega obračuna z vsemi, ki vodijo delavsko strokovno politiko v organizacijah kakor tudi v javnih delavskih socialnih zastopih.

Kljub temu pa je delavstvo s svojo strokovno organizacijo uspešno zaključilo nastali spor in s tem dokazalo, da je v njem samem najmočnejša sila zakona. Četudi delavstvo ni uveljavilo celotnih svojih zahtev, se sme vendarle reči, da je doseglo bistvene točke svojih zahtev. Namesto prvotnega znižanja plač je doseglo zvišanje in to je glavno pri vsakem mezdnem gibanju in vsaki delovni pogodbi, pa najsi bo pod takim ali drugačnim naslovom. Nič manj važna pridobitev pa je v tem, da je delavstvo uveljavilo svojo strokovno organizacijo v podjetju in s tem dokumentiralo, da je enakovreden faktor v gospodarstvu.

Delavstvo je bilo pripravljeno vzdržati zahtevo po sklenitvi celotne kolektivne pogodbe, čeprav so se mu postavljale ovire z vseh strani. Če je pristalo na to, da se sklepanje kolektivne pogodbe odloži na poznejši čas, je pristalo na to le radi gotovih okoliščin, zlasti pa, ker se pripravljala v bližnjem času preosnova posestnega stanja podjetja. Gorenjih ugotovitev nismo navedli z namenom, da bi uživali kako novo polemiko s podjetjem, marveč radi tega, ker želimo, da bi vladali v bodoče med delavstvom in podjetjem čim boljši odnošaji in da bi se delo nemoteno vršilo dalje v korist podjetja in delavstva.

Brez dvoma pa ima delavstvo tega kakor tudi ostalih podjetij v tej borbi najboljši izglede, kako je treba uveljavljati svoje pravice. Ne želimo sporov, še manj kakih sovražnosti med delavstvom in podjetji, hočemo pa, da podjetja upoštevajo najosnovnejše pravice delavstva. Hočemo tudi priznanja svobodne volje delavstva da se v zaščito svojih gospodarskih in

Delavstvo se bori za svoje pravice

Zborovanje vsega delavstva v nedeljo, dne 8. oktobra v Vevčah.

V nedeljo, dne 7. t. m. se je vršil v D. M. v Polju protestni shod vsega delavstva iz občine Polje in Dobrunje. Na shodu je delavstvo ogorčeno protestiralo proti nezakonitemu pobiranju 1 odstotnega davka.

Istotako je protestiralo proti netaktnosti Delavske zbornice glede minimalnih mezd. Celo medklici so padli, da je že skrajni čas, da se pomete z birokracijo iz Delavske zbornice ter da se jim da nezaupnica. Nadalje se je pretresalo in ugotovilo, da tudi bednostni fond ne služi svojemu namenu.

Z ozirom na te nerednosti in netaktnosti je delavstvo sprejelo sledeče resolucije:

1% izredna doklada.

Delavstvo papirnice v Vevčah, kakor tudi drugih obratov v občinah Polje in Dobrunje, zbrano na shodu dne 7. X. 1934 v Polju, je občutno prizadeto z nepravilnim pobiranjem 1% izredne doklade na uslužbenški davek v smislu paragrafa 16-4 finančnega zakona za leto 1934/35. V tem členu je izrecno povedano, da so od tega plačevanja izvzeti: »hišno uslužbenstvo, delavci in dninarji itd.« Davčne oblasti pa kljub zakonu, da so oproščeni davka delavci in dninarji, od nas ta davek pobirajo.

Radi tega smo prepričani, da so ta izterjanja davčnih oblasti protizakonita.

Zato delavstvo zahteva, sklicujoč se na člen 103 zakona o neposrednih davkih, da se izda pravilno tolmačenje zakona (te točke) in da se nam ti odtegljaji vrnejo.

Minimalne plače.

Delavstvo občine Polje in Dobrunje, zbrano na protestnem shodu v Polju dne 7. X. 1934, je soglasno sprejelo sledečo resolucijo proti nameravanemu zakonu o minimalnih mezdah, ker danes ni važno debatirati o pravilniku, ki ima namen, da se obdrži obstoječa mezdana relacija, pač pa je potrebno začeti na terenu z energično akcijo za izboljšanje obstoječih mezd. Proti že predlaganemu načrtu za »Zakon o minimalnih mezdah« govore sledeči razlogi:

1. Konkretni načrt o minimalnih mezdah je v temelju reakcionaren, ker loči v mezdah žene, mladoletne in ostale po starostnih skupinah, kar bi imelo za posledico vedno odpuščanje starejših delavcev in nameščanje mlajših moči.

2. Ker prepušča regulacijo mezd ustanovam, ki so zaščitnice kapitala in bi v njih odločali kapitalisti. Delavski zastopniki pa bi bili tu le s pasivno vlogo, brez odločujočega vpliva, kjer bi se znašli vedno v razmerju 1:2.

Treba je ojačiti borbo za višje mezde, ki bodo v najboljšem slučaju dosegle življenjski standard. Obenem pa se postavlja zahteva po zakonu o minimalnih mezdah. Le tak zakon bi prinesel koristi delavstvu in bi ga delavstvo sprejelo. Vsak drugi zakon, ki pa je prikrojen tako, da je možna še večja pavperizacija delavstva, pa bo delavstvo najenergичneje zavrnilo.

Najenergичneje protestiramo proti načinu uporabljanja »Bednostnega sklada«, ki ne služi namenom, v katere je bil osnovan.

Zahtevamo, da »Delavska zbornica« kot zakonita predstavnik delavstva najenergичneje poseže v stvar in uredi zadevo tako, da bo koristila svojemu namenu, nikakor pa ne, da bi prepustila vse odločanje kapitalizmu, kot se je to do sedaj dogajalo.

(Gornja resolucija je bila poslana Delavski zbornici.)

socialnih interesov organizira v svojih strokovnih organizacijah. Organiziranemu delavstvu v tovarni »Ika« pa naročamo, da naj se pri svojem delu v polni meri zaveda dolžnosti dela in naj se izogiba vsakih dejanj, ki bi motila redno in uspešno delo Pokazimo, da se zavedamo svojih dolžnosti in da bomo kot taki tudi vsak čas lahko zahtevali svoje pravice. Besedilo sporazuma bomo objavili, ko ga dobimo od srezkega načelstva, v overovljenem prepisu.

Gospodarstvo Del. zbornice resno ogroženo

Delavsko zbornico ustanavlja zakon o zaščiti delavcev. Finančni temelj pa ji daje zakon o zavarovanju delavcev. Določeno namreč je, da se pri organih delavskega bolniškega zavarovanja pobira 5% dökлада od bolniških premij za redno funkcioniranje delavskih zbornic. V letih konjunktore, ko je bilo delavstvo polno zaposleno, se je tako nabralo v Sloveniji za Delavsko zbornico nekaj nad 2.400.000 Din. Ministrstvo za socialno politiko je od te vsote dovoljevalo za funkcioniranje zbornice letno 2.000.000 Din potrošnje, dočim so se proračunski preostanki nabirali v poseben stavbni fond, iz katerega naj bi si Delavska zbornica postopoma zgradila v važnejših industrijskih središčih svoja lastna poslopja ali pa posebne domove socialnopolitične narave in možnosti.

Gospodarska kriza, radi katere je postalo brezposelnih približno 25% delavcev na eni strani, na drugi strani pa je tudi povprečni dnevni zaslužek delavstva padel za okrog 20%, je seveda hudo prizadejala tudi Delavsko zbornico. Namesto, da bi se zanjo nabralo letno 2.500.000 Din, se nabere komaj nekaj nad 2.000.000 Din. Ker pa je Delavska zbornica na svojih nepremičninah zadolžena za okrog 4.000.000 Din, od katerega dolga mora plačevati anuitete iz svojega rednega proračuna, je tudi redno gospodarstvo zbornice ogroženo.

To dejstvo se posebno odraža v proračunskem zaključku za čas od 1. julija 1933 do 31. julija 1934. Zbornica je namreč svoj proračun izdatno prekoračila in je bila prisiljena, da je ministrstvo za socialno politiko zaprosila za izredno kritje v breme stavbnega fonda, odnosno na račun takozvanih proračunskih presežkov v skupnem iznosu za 133.000 Din. Prekoračene pa so bile sledeče proračunske postavke v sledečih iznosih:

1. Tajništvo v Ljubljani	Din	1.130.—
2. Knjižnica v Ljubljani	„	636.73
3. Knjižnica v Mariboru	„	16.927.55
4. Pisarniške potrebščine v Ljubljani	„	4.693.22
5. Vzdrževanje palače v Lj.	„	32.886.38
6. Državni davki od palače	„	22.169.59
7. Kurjava prostorov v Lj.	„	5.174.41
8. Razsvetljava prostorov v Ljubljani	„	6.290.50
9. Telefon in brzozjav v Lj.	„	2.380.—
10. Pisarniški stroški v Mariboru	„	1.623.—
11. Kurjava v Mariboru	„	6.563.75
12. Telefon v Mariboru	„	140.—
13. Kurjava v Celju	„	322.—
14. Bolniško zavarovanje	„	2.202.—
15. Uslužbenški davek	„	12.772.25
16. Skupščina zbornice	„	14.012.70
17. Upravni odbor, odseki	„	786.25
18. Časopisi za zbornico	„	5.199.—
19. Podpore brezposelnim delavcem	„	29.—
20. Podpore delavskim zaupnikom	„	85.56
21. Pravna zaščita	„	2.020.—
22. Posredovanja in uradna potovanja	„	22.484.06
23. Anuiteta borzi dela	„	57.281.78

Vsega skupaj Din 129.564.86

Prihranilo pa se je na 16 postavkah	Din	20.233.78
Celotno prekoračenje proračuna znaša torej vsoto	„	72.283.08
na postavkah rednega proračuna, na postavki anuitet pa	„	57.281.78

Skupaj Din 129.564.86

S tem je prišla uprava zbornice v neprijeten položaj in v težko zagato. Že sama od sebe je predlagala upravnemu odboru izvestne ukrepe, da bi se v bodoče slične prekoračbe preprečile. Jugoslovanska strokovna zveza je poleg teh ukrepov predlagala še druge, ki pa so bile z rdeče-plavo večino v upravnem odboru odklonjene. O tem prihodnjč.

Ker je zadnja seja vodstva Jugoslovanske strokovne zveze odobrila stvarno opozicijo kluba krščanskih socialistov v Delavski zbornici in ker je to opozicijo odobrila tudi skupna seja načelstva Jugoslovanske strokovne zveze in kluba krščanskih socialistov pretekle srede v Ljubljani, smo začeli izvajati naročilo svojih organiziranih tovarišev in bomo od sedaj naprej stalno statistično in številčno utemeljevali svoje zadržanje v zbornici. Naša opozicija ni apriorna in bomo glasovali za vse, kar je celokupnemu delavstvu prav in v prid, pa najsi bi predlog prišel od koderkoli. Vse nezdravo pa bomo kritizirali in objavili delavski javnosti. Naša opozicija traja že od marca meseca letošnjega leta, vendar delovanja delavske zbornice javno nismo še nič posebno kritizirali, ker smo mislili, da bo na strani rdeče-plave koalicije le zmagal zdrav razum in razsodnost. V tem pričakovanju pa smo bili varani in prehajamo v diskusijo pred delavsko in celokupno slovensko javnost.

Svoje organizirano članstvo, posebno pa še obratne in organizacijske zaupnike vabimo s posebnim poudarkom, da slede našim izvajanjem v »Delavski pravici«, ter da stališče Jugoslovanske strokovne zveze in kluba delegatov krščanskih socialistov v Del. zbornici na sejah, članskih sestankih in javnih shodih zagovarjajo in kar najmočneje podpirajo.

Za poštenje in pošteno delavsko politiko v delavskih javnih zastopih!

Odškodnina za delo tiskarskim vajencem

Vajenci, ki se učijo tiskarne obrti, imajo po novi kolektivni pogodbi določene sledeče tedenske plače: Prvo leto 40 Din, drugo leto 80 Din, tretje leto 120 Din in četrto leto pa 160 Din.

Kako je glede odškodnine za vajence v drugih obrtih? Že tri leta bo v veljavi novi obrtni zakon, ki v § 257 in 267 izrečno pravi, da imajo vajenci za svoje delo pravico do odškodnine. Pravilnika, ki bi naj to uredil pa ni in ni. Ako je tu zakon, naj bo še pravilnik, sicer je vse skupaj brez pomena. Videti je, da se gotovim nikamor ne mudi — velika verjetnost je, da se celo zavira, da do pravilnika ne pride.

Neprestano moramo zahtevati, da se ta tako kričeča krivica naši dobri mladini popravi.

Krekova knjižnica

Knjiga »Srečanja z nepoznanimi« od M. Javornika je že skoraj dotiskana in jo bodo prejeli naročniki čimpreje. Tretja knjiga »Nerančula« je že pripravljena za tisk. Zavedne tovariše prosimo, da nam pridobimo novih naročnikov.

Seja eksekutive krščanskih sindikatov

Enotnost slovenskega in krščanskega delavstva za nov družbeni in gospodarski red - Zakon o minimalnih mezdah - Rešitev bratovskih skladnic - Izvedba starostnega zavarovanja - Razširitev pok. zavarovanja za nameščence

Delavstvo išče vedno večje skupnosti, da more združeno odbijati napade na svoje pravice. Kapitalizem ga sili k temu. Kajti vedno iznova skušajo delodajalski krogi spodminirati s tolikim trudom že pridobljene delavske pravice.

Krščansko soc. delavstvo čuti to dvojno. Poleg svojih gmotnih koristi skuša braniti tudi svojo načelno linijo, ki jo ogražajo na eni strani katoličani, ki so se navzeli duha liberalizma in so šli iz globin in bistva katoličanstva na plitvino političnega gledanja, na drugi strani pa razni fašizmi in nacionalizmi, ki so na poli v monopolni kapitalizem. Slovensko krščansko soc. delavstvo je že pred leti ustvarilo enotno fronto s hrvaškimi in dalmatinskimi tovariši. Zunanjo obliko je ta skupnost dobila v »Eksekutivi krščanskih sindikatov«. Od časa do časa se sestaja ta eksekutiva, da pregleda in premotri vsa važna vprašanja in zavzema do njih enotno stališče tako v pogledu načelnih vprašanj kakor tudi v metodičnem oziru vpoštevajoč krajevne diference in dane možnosti.

V nedeljo, dne 7. oktobra t. l. se je v Zagrebu vršil sestanek »Eksekutive krščanskih sindikatov«. Hrvaško delavstvo je zastopal celotni odbor R. S. S., dalmatinsko delavstvo tov. dr. Podolšak in J. S. Z. tov. Langus in Rozman. Seja se je vršila dopoldne in popoldne. Pojavil se je namreč niz vprašanj, h katerim je bilo treba zavzeti stališče. Del slovenskih katoliških liberalcev je že dalj

Jugoslovanska strokovna zveza v Ljubljani in Radnički strokovni savez v Zagrebu sta kot centrali organiziranih krščansko soc. delavcev in nameščencev razpravljali na skupni seji v Zagrebu dne 7. oktobra 1934 o problemu reforme družbe in gospodarstva in v zvezi s tem o vprašanju korporativne organizacije družbenega in gospodarskega življenja ter sklenili tole resolucijo:

1. Delavci in nameščenci, ki priznavajo krščanski nauk v družbenem življenju in redu, smatramo, da je sedanjí družbeni red krivičen in nevzdržljiv, ker je osnovan na načelih individualnega liberalizma in materialističnega kapitalizma, ki sta privedla do premoči kapitalističnega razreda nad širokimi ljudskimi sloji in do kaosa v gospodarstvu in družbeni borbi. Zato zahtevamo odločno reformo družbenega in gospodarskega reda v duhu krščanskega nauka, posebno pa po smernicah socialnih okrožnic papežev Leona XIII. in Pija XI. »Rerum novarum« in »Quadragesimo anno«.

2. Zahtevamo nov družbeni red, osnovan na socialni pravičnosti in družbeni skupnosti. Socialna pravičnost zahteva spoštovanje osebnosti in dostojanstva delavca kot človeka v njegovi delavnosti in podjetju, kakor tudi v celem gospodarskem in družbenem življenju. Zahtevamo enakopraven položaj delavcev in nameščencev v gospodarski in družbeni organizaciji z ostalimi faktorji in družbenimi sloji.

3. Reforma gospodarskega in družbenega življenja mora iti v prvi vrsti za tem, da izvede ravnatežje med materialnimi silami, proizvodnje in moralnimi silami poklica.

To ravnatežje bi se moglo doseči s posebno organizacijo gospodarstva in posebno organizacijo poklica:

a) Reforma gospodarstva zahteva načrtno urejeno gospodarstvo, ki bi ga izvedle posebne gospodarske organizacije v večih stopnjah, v

časa skušal razbiti ali vsaj oslabiti enotno fronto slovenskega in hrvaškega delavstva z raznimi namigavanji v »Slovencu«, češ, da so pogledi na nov družbeni in gospodarski red med Slovenci in Hrvati različni. Radi premajhnega prostora se s stvarjo ne moremo pečati obširneje in stvar osvetliti v luči, kakor zasluži. Resolucija pove dovolj jasno vse. Pripominjamo le to, da je bila eksekutiva v vseh pogledih povsem enotna brez najmanjših odtenkov rezerv in pridržkov.

Nad vse važna so vprašanja o minimalnih delavskih mezdah, o razširitvi pokojninskega zavarovanja nameščencev na vso državo, o izvedbi starostnega zavarovanja, o sanaciji bratovskih skladnic, itd. K vsem tem vprašanjem je eksekutiva zavzela konkretno stališče, ki se izraža v resolucijah. »Del. Pravica« bo po možnosti prinesla te referate in resolucije, ki so lahko v ponos kršč. soc. delavstvu in dokaz, da ravno to delavstvo vodi danes izmed vseh najostrejšo, pa tudi najkonkretnjšo borbo za delavske pravice. Nočemo namreč biti demagoški kritiki, ampak hočemo s konkretnimi predlogi pokazati pot, ki naj jo vodi delavstvo v svoji pravični, od Boga narekovani in po kapitalizmu vsiljeni borbi.

Ta enotnost slovenskega in hrvaškega kršč. soc. delavstva pa naj raste in seže še dalje na jug in naj rodi v delavskem gibanju še mnogo pozitivnih sadov.

katerih bi bili zastopani tudi delavci kot odločujoč faktor proizvodnje.

b) Na socialnem področju naj se izvede organizacija poklica na osnovi svobodnih poklicnih združenj.

c) Potrebni bi bili skupni organi, sestavljeni na paritetni osnovi, ki bi vzporejevali delavnost gospodarskih in poklicnih teles, reševali delovne spore in se udeleževali v zakonodajnem delu.

Vsi ti organi družbene in gospodarske organizacije morajo imeti čim večjo avtonomijo in samoupravo a celokupna organizacija se mora osnovati na načelu osebne svobode in svobodnega združevanja.

4. Sporazumno delo vseh faktorjev družbenega in gospodarskega življenja je mogoče samo tedaj, ako se že prej zavarujejo najosnovnejše delavske pravice.

a) Najnižja mezda na osnovi eksistenčnega minimuma;

b) zavarovanje delavstva in nameščentstva za bolezen, nezgode, starost, onemoglost in brezposelnost;

c) ureditev delovnih odnosov s kolektivnimi pogodbami;

č) reševanje delovnih sporov po posebnih sodiščih;

d) svoboda združevanja;

e) kar najširše zakonsko varstvo delavcev.

5. Družbene in gospodarske organizacije, kakor jih predvideva t. 3. na takozvani korporativni osnovi, morajo biti vodene po socialnih in gospodarskih vidikih za okrepitev proizvodnje in pravične razdelitve dobrin, nikakor pa ne po strankarsko-političnih vidikih. Posebno pa ne smejo služiti kot sredstvo za omejevanje osebne svobode in svobode združevanja, kar je naravna človeška pravica.

Zato konferenca odločno zavrača fašistični in narodno socialistični in prav tako tudi socialistično-komunistični režim, ker vsi ti delajo

proti načelom družbenega življenja in reda, kakor smo ga v prejšnjih točkah obrazložili.

6. Delavci in nameščenci, organizirani v krščanskih sindikatih obeh zvez so pripravljani delati na ustvarjanju korporativne gospodarske in poklicne organizacije, a samo take, ki porokuje za popolno osebno in organizacijsko svobodo in za vse delavske pravice, ki jih zahteva socialna pravičnost in ki v resnici ustvarja osnovo novega boljšega družbenega življenja.

ZAKON O MINIMALNIH MEZDAH

Zakon o minimalnih mezdah je nujno potreben. Zato pozdravljamo vsak korak, ki kakorkoli pospešuje uzakonitev minimalnih mezd. Ljubljanska DZ je pripravila osnutek tega zakona, ter pravilnik k zakonu. Pravilnik in zakon se le preveč naslanjata na obstoječe razmere, ki so delavske mezde že potisnile na nevzdržni nivo. Zakon mora sloneti na izhodišču povprečno normalnih razmer in s tega vidika postavljati norme minimalnih mezd.

Zato zahtevamo:

1. Da minimalna mezda sloni na eksistenčnem minimumu, kakor ga ugotavlja pristojna Delavska zbornica z drugimi javnimi korporacijami in ne le mezdni inspektorati sami »po kraju in stanu primernih življenjskih stroških« (čl. 4 a osnutka).

2. Da se kompetenca mezdnih inspektoratov razširi tudi na obrate, ki zaposlujejo manj kot 20 delavcev in nameščencev (čl. 7).

3. Da se tako razširi pristojnost mezdnih inspektoratov tudi na poljedelske in gozdarske delavce (čl. 1), pa tudi na nameščence, katerih osnutek sploh ne omenja.

4. Da se zakon razširi na vse državne, samoupravne in občinske delavce ter rudarje in brodarje, ker le tako bo dosegel svoj cilj.

5. Da se mezde, oktroirane po mezdni inspektoratih v smislu čl. 9. osnutka, morajo na novo regulirati po preteku šestih mesecev, ne glede na določila § 4 c osnutka.

6. Da se v pravilniku k zakonskemu osnutku črtajo v čl. 5. posebne mezde za delavke in se te izenačijo z mezdami moških.

7. Da se člena 1. in 3. pravilnika spremenita tako, da osnovna mezda ne sme biti manjša od eksistenčnega minimuma, določenega po javnih socialnih in gospodarskih institucijah.

8. Da se čl. 5. pravilnika črta, ker morajo biti mezdni inspektorji vezani na zakon ter delavstvo ne sme biti prepuščeno samovolji mezdni inspektorjev.

Vsled pomanjkanja prostora priobčimo ostale resolucije prihodnjic.

Delavska kultura

Litija. Naši fantje in dekleta so nas v nedeljo 30. septembra prav prijetno iznenadili. V »Društvenem domu« v Šmartnem so priredili 5 dejanko »Zavrženi«. Igro, pri kateri so sodelovali sami začelniki, so podali res lepo in dovršeno, tako, da so se tudi ljudje, ki so v teh stvareh razvajeni, čudili tolikšnemu uspehu.

Prav tako, dragi fantje in dekleta, na ta način ste pokazali, da delavci nismo samo brezpravna rasa, zmorna edinole za slabo plačano delo, temveč smo tudi še za kaj več. — Veliko truda in žrtve vas je stalo, da ste se igro tako dobro naučili, vendar pa naj vam bo v zadoščenje zavest, da smo vam hvaležni za tako lepo popoldne, ki ste nam ga nudili. Le tako naprej, želeli bi, da vas zopet skoraj vidimo na odru.

S svojo dobro voljo ste pokazali, da vam je izobrazba samih sebe kakor tudi drugih, več, kakor pa brezmiselnih pohajkovanje in zapravljanje dragocenega časa ter denarja po veselicah in gostilnah. Na pravi poti ste! V delavskih vrstah rabimo dobre in značajne fante in dekleta, potem so nam uspehi zagotovljeni! Skoraj zopet na svidenje.

Predilniški delavec.

Na shodih kovinarjev in rudarjev so bile sprejete naslednje resolucije,

ki so bile poslani:

Kr. vladi, ministrstvu za šume in rude, ministrstvu za socialno politiko

Redna letna skupščina glavne bratovske skladnice, ki se je vršila dne 9. junija t. l. v Ljubljani, je ugotovila, da je pokojninska blagajna izčrpana in je znašal deficit v januarju t. l. 84.000 Din, v februarju pa že 120.000 Din. Ta deficit pa bo vsled stalnih redukcij in vedno večjega dotoka novih upokojencev vedno večji.

Vzroki, zakaj je do tega prišlo, so bili obrazloženi v resoluciji, ki jo je navedena skupščina sprejela in predložila s prošnjo, da se uvažuje, tudi uglednemu naslovu.

Z ozirom na vedno večje težave, ki se porajajo pri izplačilih za tekoče pokojnine, zahtevamo, da se nemudoma pristopi k učinkoviti rešitvi tega problema na podlagi predlogov, iznesenih v navedeni resoluciji.

Predlogi so bili v glavnem:

1. Naročila državnih ustanov, zlasti državnih železnic na premostitve premogovnikov Dravske banovine naj se povečajo na zadostne količine, da bo vsaj deloma omogočena zopetna zaposlitev onih tisočev rudarskih delavcev, ki jih je poleg raznih drugih razlogov zlasti tudi stalno krčenje teh naročil v zadnjih letih vrglo v brezposelnost in po velikem delu v breme pokojninske blagajne.

2. Enak prispevek, kakor se pobira v Dravski banovini od producirane premoga za pokojninski sklad, naj se uvede na premogovno produkcijo tudi v vseh drugih banovinah in na uvoz premoga iz inozemstva. Ustvari naj se tako skupen sklad za vsa država, iz katerega naj se dajejo dotacije bratovskim skladnicam za sanacijo onih blagajn, ki pod težo neodoljivih okolnosti zaidejo v težkoče. Opozarja se pri tem na možnost, posvedočeno po strahoviti katastrofi v Kakanju, da tudi pri drugih bratovskih skladnicah lahko nastanejo situacije, iz katerih ni zadovoljivega izhoda brez zadostnih skupnih sredstev, da se riziko z njimi izenačuje in porazdeli na večji krog.

Dokler se gospodarske razmere ne zboljšajo in je podana nevarnost, da se pokojninska blagajna ljubljanske glavne bratovske skladnice izčrpa, naj se dajejo tej blagajni iz državnega proračuna in iz proračuna Dravske banovine primerne subvencije, ki naj skupno s tekočimi prispevki zajamčijo izplačevanje pokojnin in vsaj skromno dotiranje rezerve.

Ker predstavlja to edino upanje, da se pokojninsko zavarovanje bratovskih skladnic v Dravski banovini ohrani in ubrani pred katastrofo, smo uverjeni, da bo naslov predloženo smatral za nujno in storil vse, kar je mogoče, da se to izvrši.

Kr. banski upravi dravske banovine

Redna letna skupščina glavne bratovske skladnice, ki se je vršila dne 9. junija 1934 je ugotovila, da je pokojninska blagajna bratovske skladnice, iz katere prejemajo pokojnine upokojeni člani, popolnoma izčrpana.

Deficit te blagajne je znašal v januarju 1934 84.000 Din, v februarju 120.000 Din, kateri se je povisal že na 150.000 Din v zadnjih mesecih. Ta deficit pa bo vsled stalnih redukcij in upokojitev vedno večji.

Z ozirom na to naproša prizadeto delavstvo kraljevske banske uprave:

1. Da se naj v najkrajšem času izplačajo že odobrene dotacije za sanacijo pokojninske blagajne bratovske skladnice in sicer po proračunu za leto 1932/33—1933/34 v znesku 700.000 Din, kakor tudi za leto 1934/35 v znesku 100.000 Din.

2. Da se tudi v bodoče stavlja v proračun primerni zneski za sanacijo in sicer vse dotlej, da se zavarovanje popolnoma stabilizira.

3. Da kraljevska banska uprava podpira pri kr. vladi sanacijske predloge glavne bratovske skladnice, sprejete na glavni skupščini dne 9. junija 1934.

Prepričani smo, da bo kraljevska banska uprava uvaževala upravičene želje prizadetega delavstva.

Občinskim upravam

Delavske strokovne organizacije, kakor tudi uprava glavne bratovske skladnice v Ljubljani se na vse mogoče načine trudijo, da se v najkrajšem času izvede sanacija pokojninskega zavarovanja rudarjev in kovinarjev. Stanje zavarovanja in posledic ne bomo podrobno navajali. To nadvse aktualno gospodarsko vprašanje, velikega dela naše dravske banovine je dovolj jasno razvidno iz priložene resolucije, ki je bila sprejeta na skupščini glavne bratovske skladnice v Ljubljani z dne 9. junija 1934 in predložena vladi, gosp. ministrom in vsem senatorjem.

Zakaj ta iniciativa?

Sanacijsko vprašanje pokojninske blagajne bratovskih skladnic ni važno samo za upokojence te blagajne in še zaposleno delavstvo, marveč je to vprašanje, ki zadeva naše celotno narodno gospodarstvo. Ako zavarovanje propade, kar tudi bo, ako se ne bodo upoštevali predlogi delavskih strokovnih organizacij in uprave bratovske skladnice, bo po stanju leta 1933 nad 3045 upokojencev in 2436 vdov in sirot brez pokojnin, kljub temu, da so leta in leta plačevali visoke prispevke. Prav isto velja tudi za ostalo še zaposleno delavstvo. Tudi ti bodo izgubili vse, kar so za zavarovanje vplačali. Vzroki, zakaj je zavarovanje v takem položaju, so obrazloženi, kakor je že zgoraj omenjeno v priloženi resoluciji in članku. Čim to zavarovanje postane nelikvidno, kar je pričakovati v par letih, bo padlo v breme javne in privatne preskrbe nad 5500 ljudi.

Ista usoda bo zadela tudi vse ostalo delavstvo, ki je še v poslu in znaa z družinami vred nad 40.000 članov. Pri tem pa je vzeti v obzir tudi to, da je že sedaj pretežna večina delavstva vsled skrajno slabih plač posebno v rudarskih revirjih popolnoma izčrpana in ni upanja, da bi si moglo to delavstvo kaj prihraniti za starost.

Z ozirom na navedena dejstva tedaj ni dovolj, da se za to vprašanje brigajo samo strokovne organizacije in uprava Bratovske skladnice, marveč bi se morali zanimati za to vsi gospodarski činitelji, predvsem pa občinske uprave kot državne upravne enote, katere bi bile najbolj prizadete. Saj že sedaj občine nimajo sredstev, da bi mogle uravnovesiti svoje potrebe. Zato je ta problem še posebno važen za one občine, kjer se nahaja rudarska ali kovinska industrija.

Nujno potrebno je, da se za to vprašanje zavzamejo tudi občine in to iz čisto svojih finančno gospodarskih interesov ter podprejo to akcijo potom svoje »županske zveze« v Ljubljani.

Želja delavstva je, naj bi občine forsirale sklicanje širše ankete, če že ne več, vsaj one, na katerih teritoriju se nahaja rudarsko in kovinarsko delavstvo. Ta anketa bi naj ugotovila poleg tega, da je nujno potrebno sanirati obstoječe pokojninsko zavarovanje rudarjev in kovinarjev, treba zahtevati, da se čimprej izvede starostno zavarovanje tudi za ostalo delavstvo, kar predvideva že zakon o zaščiti delavstva iz leta 1922.

Stroški, ki jih imajo občine s podpiranjem onemoglih delavcev, bi namreč pri izvedbi starostnega zavarovanja popolnoma odpadli. Na tem vprašanju pa so brez dvoma interesirane vse občine, brez izjeme. Poleg tega se sedaj vodi od strani strokovnih organizacij in delavskih zbornic živahna akcija za izvedbo splošnega starostnega zavarovanja. Opora od strani občin bi temu delu brez dvoma zelo koristila.

Prav tako zahteva delavstvo, da občine, ki se nahajajo na teritoriju rudarske in kovinarske industrije vnesejo v svoje proračune redne letne dotacije za sanacijo pokojninskega zavarovanja. To naj bi se vršilo vse do tedaj, da se doseže popolna sanacija tega zavarovanja. Zato ponavljamo željo prizadetega delavstva, da naj se forsira anketa, ki naj bi to vprašanje proučila in zahtevala, da se že predloženi predlogi izpeljejo in tako reši to zavarovanje te mučne negotovosti.

Slatina-Radenci. Sestanek za kolektivno pogodbo bo 14. oktobra ob pol 10 v radenški šoli. Po sestanku je organizatorični tečaj za odbornike in zaupnike. Naj nobeden ne izostane!

Viničarski vestnik

Umrla je tov. Celan Antonija, članica skupine Limbuš. Posmrtnska podpora je 500 Din. Pokojnici Bog daj večni mir, ostalim pa tovariško sožalje!

V Mariboru je v nedeljo 21. oktobra redni viničarski sestanek ob 9 v III. nadstropju Delavske zbornice. Pridite, s seboj pa povabite predvsem neorganizirane. Tovariši bližnjih skupin ste tudi vabljeni. Predavanje bo o temi: Kako z uspehom dobiti svoje pravice.

Izredno sladke vinske mošt se je pojavil letos v ljutomerski okolici. V Slamjaku je tehtal mošt Brunselske grajščine (inozemci) 35 stopinj sladkorja, v vinogradu oo. dominikancev (inozemci) pa 28 stopinj. Pravijo, da že sto let v teh krajih ni bilo tako dobrega vina kot je letos. To bo spet škoda, da bi ga dobili kakšno čašo viničarji, vsaj pri najtežjem delu.

Ivanjkovi. Šofsojen je bil na 10 dni zapora in 900 Din kazni šafar Dajčer Peter, ker je pretepel viničarko in njenega otroka.

Gornja Radgona. Zbal se je viničarske komisije inozemec Forstner Vincenc in je plačal 1000 dinarjev kot stroške za prehrano šafarja viničarki tov. Mlinarič Mariji iz Orehovskega vrha. Ko je uvidel, da se pravici ne bo mogel umakniti, kot je poskušal, se je udal in plačal, prej kot smo prišli do razprave pred viničarsko komisijo.

Posebni specialisti so pri Sv. Barbari v Halozah, kjer razumejo viničarjeve pravice, pogodbo in viničarski red tako, da pri viničarski komisiji vsi do zadnjega hrlijo kar najbolj morejo nad viničarjem in njegovim zastopnikom. — Tovariša Kranjc in Veršič, ki ju je zastopal tov. Tomažič, hosta že dobila svojo pravico pri sodišču, kjer zakone pač drugače razumejo.

Rudarji

Zalostne razmere v rudniku Šemnik pri Zagorju!

Zagorje. Razmere v tukajšnjem rudniku, katere občuti rudarsko delavstvo tega rudnika, so neznosne. Podjetje se lepo razvija. Zaposlenega delavstva je okrog 100. Že itak mora delavstvo pod težo današnje gospodarske krize, katere pa delavstvo ni krivo, sprejeti delo za tako nizko plačo, da sploh ni mogoče živeti, a kljub temu, da mora upravljati tako nevarno in odgovorno delo, skuša podjetnik tega rudnika, da že itak slabe razmere še poslabša. Poleg skromnih plač, ki jih ima rudar šemniškega rudnika, je zelo slabo urejeno v zdravstvenih ozirih. Najvišja plača kvalificiranih delavcev znaša 25 Din. V podjetju se sili delavstvo tudi na nadurno delo, da celo 10—12 ur, in to brez vsakih procentov. Imamo zakon o zaščiti delavstva, pa se ne vpošteva. Opozarja se delavstvo tega rudnika, da se malo zanima za svoje pravice, ki mu jih zakon predvideva in se teh posluži. Njegova dolžnost je, da pozove dotičnega g. lastnika (danes ne imenujemo imena) na odgovornost, ki mu jih nalaga zakon o zaščiti del. V drugačnem slučaju mora stvar vzeti v roke rudarsko glavarstvo. Delavstvo se pa pozivlje, da naj se oklene strokovne organizacije, katera edina ga more zastopati v obrambo njegovih pravic. V organizaciji je moč. V složni in enaki borbi bomo želi uspehe. Zato tovariši, ne čakajte ob strani! V organizacijo krščanskega delavstva — Jugoslovansko strokovno zvezo.

Rudar!

Papirničarji

Sladki vrh. V tovarni za lepenko je počil 30 let stari kotel. Zaradi tega je neredno zaposlenih 32 delavcev in 20 delavk. Popravilo že toliko napreduje da bo s 15. oktobrom zopet vse v polnem obratu. Nekateri so hoteli to podlo izrabit in so delavcem tega obrata namigavali, češ kaj vam sedaj strokovna organizacija pomaga. Pomaga: kadar bo kateri kotel počil zaradi organizacije, ne pa zato ker se je izrabil in je prestar, tedaj bo organizacija nosila tudi odgovornost za to. Kdor je količkaj preudaren, se more takim nameram samo smejati.

Sladki vrh. Tu se je v tovarni razširila vest, da je najet na novo še 1 inženjer, 1 strojevodja-ključavničar in 1 obratovodja. Stalež delavstva pa se je znižal in uvedel se je skoraj nevzdržni priganjaški sistem. To posebno na objektu žične železnice, kjer mora 10 delavcev v 8 urah dnevno preložiti za 6 vagonov materiala. Po 160 kg težke bale lepenke morata samo dva delaveca, in to s prostimi rokami, dvigati v vagon. Kar so prej delali trije delavci to mora opraviti sedaj eden; plače pa

niso za to storitev nič večje. Da je priganjaški sistem uspešen, je v tovarni najetih 12 nameščencev, ki pazijo na vsak gib delovnih rok. Tu je treba najprej, da se vsi organiziramo samo v eni strokovni organizaciji, potem pa da solidarno nastopimo proti prekomernim zahtevam, ki jih moramo doprišnašati. Tovariši, le v slogi je moč!

Javna zahvala.

Preska. Podpisana se iskreno zahvaljujem delavstvu papirnice Goričane za poslan mi denar v znesku 738 Din 50 par kot blagodušno pomoč ob groznem udarcu, ki me je zadel ob tragični smrti mojega moža v papirnici Goričane.

Vsem skupaj Bog stotero povrni!

Kozamernik Ana.

Oblačilno delavstvo

Domžale. V nedeljo 7. oktobra se je vršil članski sestanek naše skupine, na katerem smo obravnavali organizacijske zadeve ter napravili za nadaljnje delo v skupini primerne sklepe. Redni sestanki se bodo v nadalje vršili vsako prvo nedeljo v mesecu, na kar opozarjamo vse organizirane tovariše in tovarišice, da se jih redno udeležujejo, ter se s tem v organizaciji udeležujejo.

Škofja Loka. Od nas že delj časa ni bilo glasu v »Delavski Pravici«. To bi značilo, da je vse v najlepšem redu in da nimamo nikakih težav. — Upali smo, da se bodo razmere v naši tovarni uredile tako, da bodo znosljive za delavstvo. Delavstvo je potom svoje organizacije pokazalo največjo discipliniranost v delu in je pokazalo tudi, da razumeva razmere in še temu primerno usmerilo vse svoje zahteve do podjetja. Vsak korak, ki ga je napravila organizacija, je bil znak najboljše volje za sporazumno ureditev vseh nastalih ovir za uspešno in nemoteno delo v podjetju. V popolno iskrenost dogovorov, ki so se vršili med zastopstvom delavstva in podjetja, nismo sicer nikdar verovali. Pa se res nismo motili v mnenju, da v podjetju stalno tli iskrice nerazpoloženja napram organiziranemu delavstvu in da ta iskra od časa do časa vzplamti in osvetljuje sovražnosti podjetja napram delavstvu. Podjetje ima vedno dovolj možnosti, da izvaja tiho reakcijo nad delavstvom. Odrejanje neplačanih dopustov in odpustov je najprikladnejše sredstvo podjetja za preganjanje delavstva. Delavstvo pa pri tem vedno bolj spoznava da mora biti vsak čas v polni pripravljenosti, da brani svoje interese in da stopi tudi v odločno borbo zoper reakcijo. Kakor dosedaj bo tudi v bodoče delavstvo znalo braniti svoje dostojanstvo, to naj si zapomnijo vsi oni, ki hočejo obdržati samovoljstvo nad delavstvom.

Delavska mladina poroča

Medija-Izlake. Mladinski odsek JSZ Medija-Izlake priredi v nedeljo, dne 14. X. popoldne v dvorani posojilnice dramo »Vest« ali »Človek, ki sem ga ubil«. Prosim, da ne zamudite prilike, ker je to otvoritvena prireditev in se bodo igralci potrudili za dober uspeh! Vabi mladinski odsek JSZ Medija-Izlake.

Knjižnica DZ

Stalno napredovanje obeh knjižnic Delavske zbornice se je najjasneje pokazalo v letošnjih polletnih mesecih. Ljubljanska knjižnica je izposodila v letošnjem juniju 3903 knjige, to je 400 več nego isti mesec lanskega leta, julija je izposodila 3726 knjig (85 več), avgusta pa 4101 knjigo (522 več). Mariborska knjižnica je pa izposodila v juniju 2467 knjig (+ 297), julija 2701 (+ 239) in avgusta 2747 (+ 224). Knjižnici izposojata knjige tudi na deželo. Odprti sta vsak delavnik popoldne in zvečer. Brezposelnim se izposojajo knjige polovico ceneje. Kdor še ni član knjižnice, naj postane! Knjižnici imata tudi vse najnovejšje knjige.

Polovične vstopnice za ljubljansko narodno gledališče — dramo in opero — dobe delavci za vsako predstavo izven nedelj in praznikov. Za to potrebno legitimacijo dobite vsak dan v knjižnici Del. zbornice od 10 do 12 popoldne in od 5 do 8 zvečer. Delavci, s tem vam je olajšan obisk gledališča in izkoristite to ugodnost, ki jo je dala gledališka uprava na prošnjo prosvetnega odseka Delavske zbornice!

Velik shod v Unionu

V nedeljo, dne 7. t. m. je sklicala Narodna odbrana velik shod v Unionu z geslom: Svoji k svojim. Zanimanje za shod je bilo splošno. Velik del zborovalcev so tvorili čevljarji in krojači, pa tudi druge stroke so bile močno zastopane. Iz Tržiča so se pripeljali na shod v dveh velikih avtobusih. Namen shoda je bil dati poudarek naši javnosti, da je nujna in krvava potreba, kupovati le blago od domačih proizvajalcev in zavračati blago, katero ni nujno, da bi ga morali uvažati iz inozemstva.

Referat, katerega je podal ravnatelj dr. Dular, je vreden, da se javno mnenje zanj bolj zanima. Številke, katere je referent navajal in nesporazmerna razlika med našim uvozom in izvozom, je nujna, da merodajni faktorji vse ukrenejo, da spravijo to nezdravo stanje v pravi red. Uvažamo ne samo kolonialno blago, ampak tudi navadno predvino, živino, drobnico in celo zelenjavo. Pravi dejanski vpliv na zborovanje pa so imeli dobro organizirani usnjarski in čevljarski delavci. Po referatu gospoda Kristana, kateri je v resnici naslikal vso sedanjo mizerijo v usnjarski in čevljarski obrti, je izzval na shodu ogorčene vzklike proti podjetju Bata. Po zaslugi tega inozemskega podjetja je šla prej tako cvetoča čevljarska obrt v propad. Žal, da je naš list tako majhen in zato ne moremo

podati natančnejših poročil s shoda, na katerem je govorilo več govornikov. Poudariti pa moramo, da je naš list »Delavska Pravica« bil prvi, kateri je odklonil Batin inserat, kakor hitro smo izvedeli, s kakimi metodami dela ta tvrduka. Zanimivo pa je tudi, s kako hitrimi koraki potiska velekapital dosedaj močni srednji stan med proletarijat.

Ko so pred leti štrajkali rudarji in zahtevali zase vsaj nekoliko zboljšanja, je vsa naša javnost ostala mirna. Ze takrat smo mi pozivali javnost in druge stanove, naj podpira naše tovariše v boju proti izkoriščanju velekapitala. Dobro smo vedeli, kaj namerava doseči velekapitalistični moloh, zaslužniti popolnoma delavstvo in ga oropati vseh njegovih socialnih pridobitev. Trgovci, obrtniki in tudi domači podjetniki so stali tedaj ob strani, niso ganili niti z mezincom. Naš tisk, posebno pa dnevno časopisje »Jutro«, »Slov. Narod«, »Slovenec«, zvesto po navodilih Bate za nekaj dinarjev profita priobčuje njegove inserate kar v obsegu celih strani. Danes se je pa zmanjšala kupna moč vsem, ne samo delavcem, ampak tudi takozvanim srednjim slojem. Zato pozdravljamo tako akcijo, kakor je bil shod v Unionu, delavstvo bo vedno doprineslo svoj del za zboljšanje sedanjega žalostnega položaja.

Posarski delavci v boju za svobodo združevanja

V Posarju imajo naši tovariši krščanski kovinarji zelo močno in izredno delovno strokovno organizacijo. Duša in gibalo te organizacije je tov. Oto Pick.

Znano je, da se za prihodnjo pomlad pripravljajo volitve, s katerimi se naj odloči, ali Posarje ostane tako kakor je pod nadzorstvom Društva narodov ali naj pripade Nemčiji. Do časa, ko so bile v Nemčiji normalne razmere, ni nikomur prišlo na misel, da bi delal iz tega glasovanja kako vprašanje. Povsem jasno je bilo, da bo glasovanje izpadlo tako, da dobi Nemčija Posarje zopet nazaj. Ker so se pa v Nemčiji razmere zelo spremenile, se posebno delavstvo zelo brani tega nemškega varuštva, ker ne bi rado izgubilo svojih svobodnih strokovnih organizacij.

Zato so tudi naši krščanski kovinarji za Posarje tako kot je, to je pod nadzorstvom Društva narodov. Nočejo se tedaj vrniti k Nemčiji, ker je le ta tako nasilno oropala delavstvo vseh pravic in svoboščin. **Te naj prvo vrne nemškemu delavstvu, potem šele bo tudi posarsko delavstvo govorilo drugače.**

To delo pa seveda ne gre v račune nemški delovni fronti, to je enotni strokovni organizaciji Nemčije, kakor tudi nemškemu kapitalizmu. Posarje je namreč za Nemčijo zlata jama. Zato so Francozi stavili zahteve, da je ostalo za nekaj let pod nadzorstvom Društva narodov, oni pa prav za prav te naravne zaklade izkoriščajo. Vsled tega se v Posarju od raznih prodanih duš, katerih nikjer ne manjka, vodi strahovita gonja proti strokovni organizaciji krščanskih kovinarjev, posebno pa njenemu vodji tov. Otonu Picku. Očitajo se mu vse mogoče stvari, poneverbe, goljufije itd. samo, da bi ga onemogočili. Pa ne samo v Posarju, marveč po — celi Nemčiji se vodi boj proti njemu. Hitlerjevci so napeli vse sile, da tega junaškega moža, ki brani zadnjo trdnjavo, kjer je še doma svoboda združevanja, zlomijo in uničijo.

Mi želimo posarskim tovarišem, da v tem boju zmagajo. Ne gre namreč samo za to, kdo dobi Posarje, ki gre po svojem obeležju Nemčiji. **Gre za to, da bo Nemčija morala slej ali prej razumeti, da je ta dragocen košček zem-**

lje izgubila vsled tega, ker doma ni spoštovala svobodnih pravic delovnega človeka. In še to: spoznati bo morala, da je tudi delavec nekaj vreden in ji tudi ta more pomagati ali škodovati.

Gorje namreč, ako bodo posarski kovinarji v tem boju podlegli. Sledila bodo preganjanja, ki bodo plačana z življenji tisočev delavskih družin.

Prav isto stališče zavzemajo tudi ostali krščansko organizirani delavci in seveda tudi socialisti.

Radi svobode — svobode združevanja posarski tovariši vzdržite. Je to važno in odločilno tudi za ostali svet.

Nameščenci

Razširjenje sanatorija »Šlajmerjev dom«.

Na zadnji seji »Trgovskega bolniškega in podpornega društva v Ljubljani« se je razmotrivalo o potrebi in možnosti razširitve — povečanja sanatorija. Dosedanji stavbi naj bi se dozdaj oddelek za porodništvo. Ukrepalo se je — kolikor zaenkrat mogoče — o nabavi cenenege oz. brezobrestnega posojila, ker društvo samo ne razpolaga za lastnimi sredstvi. Ideja povečanja je že stara zadeva. Ni člana T. b. p. d., ki bi v principu nasprotoval takemu povečanju sanatorija. Obstoji le vprašanje nabave cenenege kredita, ki bi ga moglo društvo za lastnimi dohodki povračevati. Spričo splošnega mišljenja stanja, ki vlada v številnih vrstah članov-nameščencev nikakor ni misliti, da bi v ta namen poviševali članarino za višje zavarovanje, ki znaša danes 30 Din mesečno. Izgledi za povečavo zaenkrat v tem oziru niso ugodni. Z ustanovitvijo sedanjega sanatorija so bili v zvezi ogromni stroški, ki se danes le s težavo odplačujejo. Ob tej priliki so morali nameščenci prevzeti na svoje rame v svrhu odplačevanja dvojno breme. Povišala se je članska dajatev od 20 na 30 Din mesečno, torej za 10 Din mesečno. Drugič, kar je še posebno važno, omejilo se je izdajanje raznih zdravil, razumljivo ona dražje vrste, da si s tem društvo zniža dajatve. Za članstvo je bila to prav žalostna plat ustanovitve Šlajmerjevega doma. Sicer ne trdimo, da je ravno radi sanatorija odpadlo izdajanje dobrih dragih zdravil, ali vendar je nedvomno ta omejitev nastala ob času nakupa sanatorija in je bila omejitev s tem v tesni zvezi. Ob takih prilikah in razmerah razumljivo ni misliti zaenkrat na nameravano povečanje sanatorija, ker bi naravno ne bilo v prid članstvu, temveč v škodo in bi morali proti taki nameri protestirati, dokler članstvo nima jamstva, da ne bo na kak način pri dajatvah oškodovano.